व्जनयेच्च कुष्ठं तांस्तान् विकारांश्च बहुप्रकारान्। दूषितं देशकालाच्च दिवास्वप्नैरभीक्ष्णशः। यस्मादुदूषयते धातून् तस्मादुदूषीविषं स्मृतम्"

दूष्य त्रि॰ दूषि–कर्मणि यत्। १दूषणीये "दूष्यं वचो मम पुनर्निपुणं विभाव्य" अनुमानदीधितिः। "राज्योपघातं कुर्वाणा ये पापाचारवल्लभाः। एकैकशः संहता वा दूषयांस्तान् परिचक्षते" कामन्दकी॰उक्ते २राजद्रोपघातके। ३वस्त्रे ४वस्त्रखण्डे न॰ मेदि॰ ५पूये न॰ हेमच॰ ६दूषिवन्धरव्यास् स्त्री हेमच॰।

दूष्युदर न॰दूषिभिर्दोषैः कृतमुदरं तन्नामा रोगः। सुश्रुतोक्ते दोषकृते उदररोगभेदे तन्निदानादि तत्रोक्तम् उदरशब्दे ११४६पृ॰दर्शितम् "प्रकीर्तितं दूष्युदरन्तु घोरम्" सुश्रुतः

दृ आदरे तु॰ आ॰ सक॰ अनिट्। द्रियते अदृत। अयमाङ्पूर्व एव प्रयुज्यते। "नियोय यस्य क्षितिरक्षिणः कथां तथाऽऽद्रियन्ते न बुधाः सुधामपि" नैष॰ आदृतः आदरः। "दरादराभ्यां दरकम्पिनी यथे" नैष॰ "न जातहार्देन न विद्विषादरः" किरा॰ "आदृत्यस्तेन दृत्येन" भट्टिः।

दृ वधे स्वादि॰ पर॰सक॰ अनिट्। दृणोति अदार्षीत् ददार स्वादिगणे छन्दसीत्यधिकारे "विचि जिरि दाशृ दृ–हिंसायाम्" पा॰ उक्तेः छान्दसोऽयम्। "क्षिणोतिर्भाषायामपीत्येके" सि॰कौ॰ उक्तेः अन्यस्यापि कचिद्भाषायां प्रयोग इति गम्यते मत्स्यघातिनि धीवरे दाशशब्दप्रयोगात्। [संक्षिप्तसारे

दृक न॰ दृ+विदारे वा॰. कक् लुक्च न कित्त्वम्। छिद्रे

दृकाण न॰ज्योतिषोक्ते राशेस्तृतीये दशांशरूपे अंशे द्रेक्काणे "त्रिंशत्त्वभे विंशतिरुच्चभे स्वे दृङ्ङ्शिचन्द्रादशकं दृकाणे" नारा॰ता॰ पञ्चवर्गविवेचने दृक्काणशब्दे विवृतिः।

दृक्कर्ण पुंस्त्री॰ दृक् नेत्रमेव कर्णोऽस्य। सर्पे हेमच॰ स्त्रियां जातित्वात् ङीष्।

दृक्कर्मन् न॰ दृगर्थं दृश्यर्थं कर्म। ग्रहाणां दर्शनयोग्यतासाधनार्थं सू॰सि॰ उक्तेः कर्मभेदे तच्च ग्रहनक्षत्रयोगाद्युपयोगि संस्कारभेदरूपं यथाह तत्र

"नक्षत्रग्रहयोगेषु ग्रहास्तोदयसाधने। ऋङ्गोन्नतौ तु चन्द्रस्य दृक्कर्मादाविदं स्मृतम्" सू॰सि॰ "अत्र निमित्तसप्तमी ग्रहनक्षत्राणां बहुत्वादुपचनम्। नक्षत्रग्रहयोर्युगपदिदं द्वयं दृक्कर्म स्मृतं प्रागुक्तम् आदौ प्रथमं कार्यम्। ताभ्यामनन्तरं क्रिया कार्येत्यर्थः। अत नक्षत्रध्रुवकाणामायनदृक्कर्मसंस्कृतानामेवोक्तत्वादायनं दृक्कर्म न कार्यमिति ध्येयम्। ग्रहाणामस्तोदयौ नित्यास्तोदयौ सूर्यसान्निध्यजनितास्तोदयौ च ग्रहाणामुपलक्षणत्वान्नक्षत्राणामपि। तयोः साधननिमित्तं ग्रहस्य नक्षत्रस्य वा देयम्। अतोऽदृक्कर्मार्थं केवलः शरः साध्यः। न तु दिनमानरात्रिमानननतोन्नते साध्ये। क्षितिजसम्बन्धेन दृग्ग्रहरूपोदयास्तलग्नस्यावश्यकत्वेन क्षितिजातिरिक्तायनपरिणामस्य व्यर्थत्वात् युतौ तु समग्रोतचन्द्रदृक्के युगपद्दर्शनार्थं तत्परिणामस्यावश्यकत्वात्। ऋङ्गोन्नतिनिमित्तं चन्द्रस्य। तकारः सप्तम्यर्थकसकारपरः। अत्रापि स्त्रोके पूर्वार्द्धोक्तमाद्यदृक्कर्म संस्कार्यमिति ध्येयम्"। रङ्गना॰

दृक्कर्म द्विविधम् आयनमन्यजञ्च तत्रायनदृक्कर्मायनशब्दे ७७१पृ॰ सि॰शि॰ उक्तं दर्शितम् अन्यजं दृक्कर्मोच्यते

"इदानीमन्यजं दृक्कर्माह प्रसि॰ "स्फुटास्फुटक्रान्तिजयोश्चरार्धयोः समान्यदिक्के ऽन्तरयोगजाश्चवः। पलोद्भवाख्या भनभःसदां शरे महत्यधाल्ये यदि वा स्युरन्यथा। स्पष्टेषुरुच्चवलनेन हृतो त्रिभक्तो लब्धघ्नया रविहृतोऽभया हृतो वा। लब्धं हृतं त्रिभगुणेन हृतं द्युभौर्व्या स्युर्वाऽसवः पलभवा अथ तैः शरे तु। याम्योत्तरे क्रमविलोमविधानलग्नं खेटात् कृतायनफलादुदयास्तलग्नम्। सौम्ये क्रमेण विपरीतमिषौ तु याम्ये भार्धाधिकात् चरतोऽस्तविलग्नमेवम्"सू॰। "ग्रहस्य स्फुटक्रान्तेरस्फुटक्रान्तेश्चरार्धे साध्ये। यदि स्फुटास्फुटक्रान्ती तुल्यदिक्के तदा चरार्धयोरन्तरं कार्यम्। यदि भिन्नदिक्के तदा योगः। एवं येऽसवो भवेयुस्ते पलोद्भवा ज्ञेयाः। ग्रहस्य भस्य वा यदा महांश्चरस्तदैवम्। यदाल्पस्तदान्यथा वा पलोद्भवासवः साध्याः। ग्रहस्य स्पष्टः शरोऽन्यवलनेन गुणितो लब्धघ्नया भाज्यः। अथ वा चन्द्रभया गुणितो द्वादशभिर्भाज्यः। यल्लब्धं तत् त्रिघ्नया गुण्यं द्युघ्नया भाज्यं फलं पलोद्भवा असवो भवन्तीत्यनुकल्पः। अथ कृतायनदृक्कर्मकं ग्रहं रविं प्रकल्प्य तैः पलोद्भवासुभिर्लग्नं साध्यम्। यदि ग्रहस्य याम्यः शरस्तदा क्रमविलग्नम्। यदि सौम्यस्तदा विलोमलग्नम्। एवं कृते सति ग्रहस्योदयलग्नं भवति। अथ तमेव ग्रहं समार्धं रविं प्रकल्प्य तैरेवासुभिरुच्चरे शरे यत् क्रमलग्नं याम्ये विलोमं क्रियते तद्ग्रहस्यास्तलग्नम्"। "अत्रोपपत्तिः। अत्र गोले विषु-